

Kedves Munkatársaink!

Karácsonyra fogadjátok szeretettel különszámunkat...

Békés, szép karácsonyt és boldog újévet kívánunk mindenkinek!

karácsony

Lev Tolsztoj: Két öreg

KÉT ÖREG

Monda néki az asszony: Uram, látom, hogy te próféta vagy.

A mi atyáink ezen a hegyen imádkoztak; és ti azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van az a hely, ahol imádkozni kell.

Monda néki Jézus: Asszony, hidd el nékem, hogy eljő az óra, amikor sem nem ezen a hegyen, sem nem Jeruzsálemben imádjátok az Atyát.

Ti azt imádjátok, amit nem ismertek; mi azt imádjuk, amit ismerünk: mert az idvesség a zsidók közül támadt.

De eljő az óra, és az most vagyon, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát, mert az Atya is ilyeneket keres, az ő imádóiul.

(János ev. IV. 19-23.)

1

Két öreg útra készült az ősi Jeruzsálembé, hogy imádkozzék Istenhez. Az egyik gazdag paraszt volt, Jefim Taraszics Sevelevnek hívták. A másik szegény ember volt, Jeliszej Bodrov.

Jefim mértékletesen élt, vodkát nem ivott, nem pipázott és nem tubákol, soha életében nem káromkodott, általában szigorú, és kemény ember volt. Egymás után két ízben is megválasztották sztarosztának, és amikor leköszönt, nem volt hiány az elszámolásban. Nagy családja volt: két fia, unokája is nős, s valamennyien együtt laktak. Külső megjelenését illetően természetes parasztember volt Jefim Taraszics, szakállas, egyenes hátú; szakálla csak életének hetedik évtizedében kezdett őszbe vegyülni. Jeliszej amolyan se gazdag, se szegény öregecske volt, régebben az

ácsmesterséget űzte, de vénségére otthon élt, és méheket nevelt. Egyik fia napszámba járt, a másik otthon dolgozott. Jeliszey jólelkű, vígkedélyű ember volt. Szerette a vodkát, a tubákot és a nótát, de békés természetű volt, jó barátságban élt háza népével meg a szomszédokkal is. Külső megjelenését illetően kisművésű, fekete emberke volt Jeliszey, göndör szakállú, és védszentjéhez, Jeliszey prófétához hasonlóan, kopasz fejű.

Réges-régen megfogadták az öregek és összebeszéltek, hogy együtt mennek Jeruzsálembe, de Taraszics örökké halogatta; soha ki nem fogyott a dologból. Alighogy elvégzi az egyiket, már a nyakán a másik: hol az unokáját házassítja ki, hol a kisebbik fiát várja vissza a katonaságtól; azután meg elhatározza, hogy új házat épít.

Egy ünnepnapon együtt üldögélt a két öreg a padkán.

- No, mi lesz - szolt Jeliszey -, mikor váltjuk be a fogadalmunkat?

Jefim elkomorult.

- Várnunk kell - mondta -, nagyon nehéz ez az

esztendő. Elhatároztam, hogy fölépítem ezt a házat, úgy gondoltam, kitelik egy százasból, legfeljebb ráadok valamit: most meg már a harmadik százasnál tartunk. Pedig még mindig nem kész. Úgy látom, nyár lesz, mire elkészülünk. A nyáron, ha Isten adja, feltétlenül elmegyünk.

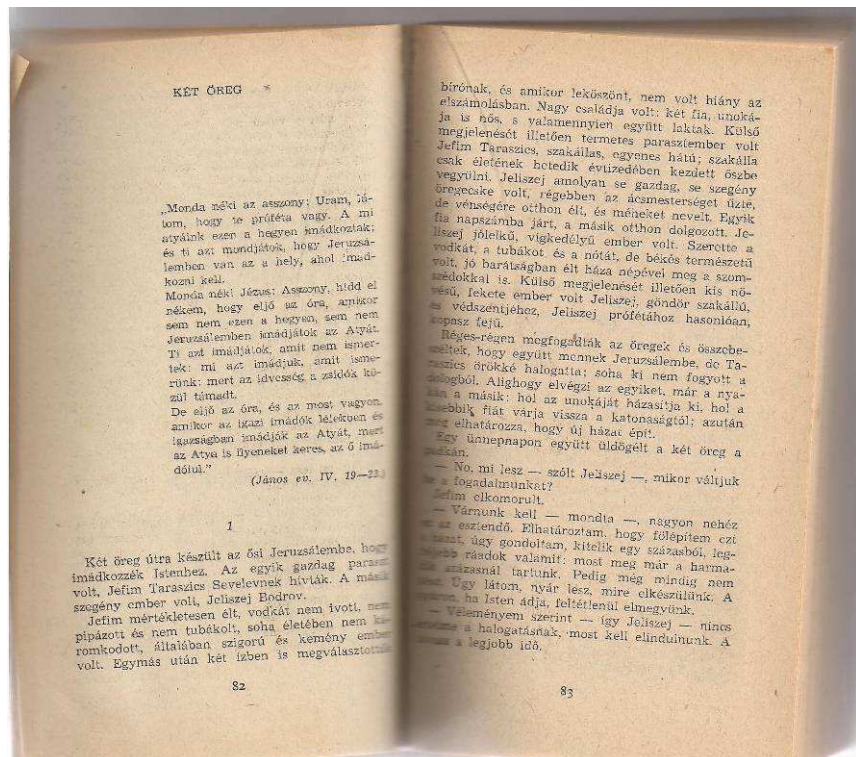
- Véleményem szerint - így Jeliszey - nincs értelme a halogatásnak, most kell elindulnunk. A tavasz a legjobb idő.

- Idő, nem idő, a házat megkezdtük, nem lehet abbahagyni.

- Mintha nem lenne kire hagyjad! Majd elintézi a fiad a dolgot.

- Hogy intézné el? Az öregebbik nem megbízható, rosszul fogja csinálni.

- Egyszer úgyis meghalunk, koma! Nélkülünk fognak élni. Bele kell tanulnia a fiúnak is.

- Igaz, igaz, de mégis rajta szeretné tartani az ember a szemét, amíg el nem készül.

- Ugyan, jó ember! Mindennel úgyse készülsz el soha. Nézd, a minap nálunk az asszonyok az ünnepre készülődtek, mostak, takarítottak. Egyiket is kell, a másikat is, mindet úgyse végzik el. Az idősebbik menyem, okos asszonyka, azt mondja erre: "Hálistennek, hogy mindenképpen eljön az ünnep, nem vár meg bennünket, máskülönben, azt mondja, akármennyit dolgoznánk, végére sose járnánk!"

Taraszics elgondolkozott.

- Sok pénzt beleöltem ebbe az építkezésbe, márpedig a zarándokútra se lehet üres kézzel elindulni. Száz rubel nem kis pénz.

Jeliszej elnevette magát.

- Ne vétkezz, komám - mondta. - Tízszer annyid van, mint nekem, mégis a pénz miatt okoskods. Csak mondd meg, mikor indulunk. Nekem nincs, de addigra meglesz.

Elmosolyodott erre Taraszics is.

- Nézd csak, milyen gazdag ember lettél hirtelen - mondta -, ugyan honnan veszed azt a sok pénzt?

- Otthon összekaparok valamennyit; és ha még hiányzik... vagy tíz kaptárt eladok a szomszédnak. Már régen kéri.

- Ha a rajzás jól sikerül, majd búsulni fogsz értük.

- Búsulni? Nem én, komám! Életemben még nem búsultam semmiért, csak a bűneimért. A lélek a legdrágább kincs.

- Igaz, de azért nem jó, ha a ház körül valami nincs rendjén.

- Az ám, de ha a lelkünkben nincs rendjén valami, az még sokkal rosszabb. Megfogadtuk - hát menjünk. Menjünk minél előbb.

2

Rábeszélte a komáját Jeliszej. Jefim gondolkozott, meggondolta a dolgot, reggel átment Jeliszejhez:

- Hát indulunk - mondta -, igazat beszélsz. Életünk, halálunk fölött Isten rendelkezik. Addig kell mennünk, amíg élünk s jó erőben vagyunk.

Egy hét múlva útra készen állott a két öreg.

Taraszicsnek volt odahaza pénze. Száz rubelt magával vitt az útra, kétszázat meg otthon hagyott a feleségének.

Jeliszej is felkészült. Eladta a szomszédnak a tíz kaptárt azzal, hogy ami szaporulat lesz belőle, az is a szomszédé. Kapott az egészért hetven rubelt. A többi harmincat otthon szedegette össze egyenként: az öregasszony odaadta az utolsó megtakarított pénzecskéjét, amit a temetésére tartogatott; a menyé is odaadta, amije volt.

Jefim Taraszics minden dolgában pontos utasításokkal látta el legidősebb fiát: melyik rétet hányszor kaszálja le, trágyát hová hordjon, a házat hogyan fődje be. Mindent átgondolt, mindent meghagyott. Jeliszej csak annyit hagyott meg az öregasszonynak, hogy az eladott kaptárokból kirajzó fiatalokat külön fogja be, és becsületesen adja át a szomszédnak. A házi dolgokról nem szólt: maga a dolog, úgy vélte, megmutatja, mit és hogyan kell csinálni. Tiétek minden, cselekedjétek legjobb belátástok szerint.

Felkészült az útra a két öreg. Lepényt sütöttek útravalóul, tarisznyát varrtak, új kapcát szakítottak, vadonatúj erős csizmát húztak a lábukra, tartalékbocskort dugtak tarisznyájukba és elindultak. A háziak elkísérték őket a keresztútig, ott elbúcsúztak, és a két öreg nekivágott a nagy útnak.

Jeliszej jókedvűen lépegetett, s amint elhagyta maga mögött a falut, minden ügyesbajos dolgát elfelejtette. Mind csak azon igyekezett, hogyan járjon kedvében útitársának, meg azon, nehogy valakihez goromba szót szóljon útközben, hanem békében és szeretetben tegye meg az utat odáig és vissza. Bandukol Jeliszej az úton, közben imát mormol magában, vagy pedig a szentek életéből ismételgeti, amit tud emlékezetből. Ha útközben összetalálkozik valakivel, vagy este, amikor a szállásra érkezik, igyekszik mindenkivel a legszebben viselkedni, mindenkire Istennek tetsző szavakat szólni. Csak egyet nem tudott megtenni Jeliszej. Megfogadta, hogy az úton nem tubákol, és otthon is hagyta a burnótszelencéjét; de nem bírta megállni. Az úton adott neki valaki egy szelencét. És el-elmaradozik útitársától, nehogy őt is kísértésbe vigye, és egyet-egyet szippant.

Jefim Taraszics is derekasan, keményen lépeget, rosszat nem cselekszik, főlegesen nem szól - csak éppen a könnyűség hiányzik a lelkéből. Nem megy ki a fejéből a gond otthoni dolgai miatt. Mind csak arra gondol: mi történik most odahaza? Nem felejtett-e valamit meghagyni fiának? És jól csinálja-e a fia? Ha meglátja az úton, hogy valahol krumplit ültetnek vagy trágyát hordanak, azonnal eszébe jut: vajon úgy csinálja-e a fia, ahogyan ő megparancsolta neki. A legszívesebben tán visszafordulna és megmutatná neki, vagy maga megcsinálná.

Öt hete vándorolt már a két öreg. Az otthoni lábbelit már mind elnyűtték, újat kellett vásárolniuk, mire a hoholok földjére értek. Amikor otthonról elindultak, mindenütt fizettek az éjjeli szállásért, ebédért, de amikor a hoholok közé értek, az emberek egymással vetélkedve hívták be őket magukhoz. Bebocsátották, enni adtak nekik, de pénzt nem fogadtak el érte, sőt még az útra kenyeret, lepénykét is raktak tarisznyájukba. Így megtettek az öregek vagy hétszáz versztát; áthaladtak még egy guberniumon, és akkor ínséges vidékre érkeztek. Bebocsátani itt is bebocsátották őket, és nem fogadtak el pénzt a szállásért, de már enni nem adtak. Kenyeret se mindenütt adtak, volt úgy, hogy még pénzért se lehetett kapni. A múlt évben, beszéltek, nem termett semmi. Akik azelőtt gazdagok voltak, tönkrementek, mindenüket eladogatták; akik meglehetősen jómódban éltek, koldusbotra jutottak; a szegények meg vagy örökre elhagyták a vidéket, vagy koldulni jártak, vagy pedig odahaza vergődnek úgy-ahogy; a télen pelyvát és labodát ettek.

Egyszer a két öreg egy kis faluban hált meg; vettek tizenöt font kenyeret, és még hajnalhasadás előtt útnak indultak, hogy a déli forráság előtt minél tovább jussanak. Megtettek vagy tíz versztát, és egy kis patakhoz értek: leültek, vizet merítettek, megnedvesítették a kenyérikét, ettek, ittak, bocskort váltottak. Elüldögéltek, pihentek. Jeliszej elővette burnótos szelencéjét; megcsóválta rá a fejét Jefim Taraszics.

- Miért nem teszel le végre erről a rossz szokásodról? - mondta.

Jeliszej legyintett:

- Erősebb a bűn, mint én; mit csináljak?

Fölálltak, mentek tovább. Megtettek vagy tíz versztát. Nagyobb faluba értek, keresztülhaladtak rajta. Nagy volt már a forráság. Jeliszej erősen elfáradt, szeretett volna pihenni, vizet inni, de Taraszics csak nem akart megállni. Taraszics jobb gyalogló volt, Jeliszejnek néha bizony nehezebbé esett lépést tartani vele.

- De ihatnék! - sóhajtozott.

- Hát igyál - válaszolta Taraszics -, énnekem nincs kedvem.

Jeliszej megállt.

- Ne is várj rám - mondotta -, csak beszaladok ide ebbe a kunyhóba, és iszom egy kis vizet. Mindjárt utolérlek.

- Rendben van - mondta rá Jefim Taraszics, és egyedül folytatta útját. Jeliszej pedig befordult a házikóhoz.

Odament Jeliszej a kunyhóhoz. Alja feketére, felső része fehérre volt mázolva, de levált már faláról a vakolat, látszik, hogy régen nem festették; teteje is lyukas az egyik oldalán. Bejárata az udvar felől nyílt. Jeliszej belépett az udvarra, hát látja,

hogy a ház mellett a földhányáson fekszik egy ember, sovány, borotvált arcú, inge ukrán módra betűrve nadrágjába. Látszik, az árnyékba feküdt le, most meg a nap egyenesen rásüt, az ember meg csak fekszik mozdulatlanul és nem alszik.

Rákiáltott Jeliszej és inni kért; de az nem válaszolt. "Vagy beteg, vagy barátságatlan" - állapította meg Jeliszej, és odament az ajtóhoz. Bentről gyereksírás hallatszott. Jeliszej megkocogtatta az ajtót.

- Hahó, emberek!

Senki sem válaszolt. Botja végével még egyszer kopogott.

- Dicsértessék!

Odabenn nem mozdultak.

- Isten szolgái!

Semmi válasz. Jeliszej már-már tovább akart menni, amikor úgy hallotta, mintha odabenn az ajtó mögött valaki nyögne. "Csak nincs valami bajuk ezeknek az embereknek? Meg kell nézni!" És Jeliszej belépett a konyhába.

4

Megforgatta Jeliszej az ajtó karikáját: nem volt bezárva. Betámasztotta az ajtót, és keresztülment a tornácon. A szoba ajtaja nyitva állt. Balra a kemence; szemben a sarokban kis szekrényke szentképpel, alatta asztal, mellette padka. A padkán egy öregasszony ült ingvállban, hajadonfőtt; fejét az asztalra hajtotta. Mellette viaszpáadt, sovány fiúcska, óriási puffedt hassal, az öregasszony ingujját ráncigálja, s maga sír-rí, valamit kérne. Jeliszej belép a szobába. A levegő nehéz, fojtó. Körülnéz, hát meglátja: a kemence mögött, az ágyon fekszik egy asszony. Fekszik arccal a fekhelyre borulva, föl se néz, csak nyög, lábait hol kinyújtja, hol megint összekapja; egyik oldaláról a másikra dobja magát, és nehéz szag árad belőle, látszik, hogy maga alá csinált és nincs, aki megtisztogassa.

Az öregasszony most fölemelte fejét, és meglátta az idegent.

- Mit kívánsz? - mondta ukránul. - Mi kell? Nincs nekünk semmink, jó ember.

Megértette Jeliszej, hogy mit mond, odalépett hozzá.

- Azért jöttem - mondta -, hogy egy ital vizet kérjek isten nevében.

- Nincs itt semmi, nincsen semmink! Nincs mit elvinni! Eriggy utadra!

Jeliszej megkérdezte:

- Nincsen nálatok senki egészséges, hogy azt az asszonyt megtisztogassa?

- Senki, senki, az ember az udvaron haldoklik, mi meg idebenn.

A fiúcska elhallgatott az idegen láttára, de amikor az öregasszony megszólalt, ismét megbíálta inge ujját:

- Kenyérkét, nagyanyó, kenyérkét! - És újból sírni kezdett.

Jeliszey éppen tovább akart kérdezősködni az öregasszonytól, amikor betámolygott a szobába az ember, s a fal mentében elindult a padka felé; de nem jutott el odáig, hanem összeesett a sarokban, mindjárt a küszöbnél. Nem is igyekezett fölállni, megszólalt. Minden szó után elakadt, pihegett, úgy nyögte csak ki a következőt.

- Betegek - mondta -, éhesek. Szegényke... éhen hal - intett fejével a fiúcska felé és sírva fakadt.

Jeliszey lerázta válláról tarisznyáját, és letette a földre, onnan a padkára emelte és kibontotta. Kenyeret, bicskát vett elő, szelt egy karéjjal, és az embernek nyújtotta. Az ember nem fogadta el; a fiúcskára meg egy kislányra mutatott: "Nekik add!" - nyögte. Jeliszey erre a kicsi fiúnak nyújtotta a kenyeret. Az, amint meglátta, odalépett, mindkét kezecskéjével megragadta a karéj kenyeret, és akkorát harapott belőle, hogy még az orra is eltűnt benne. A kislány lemászott a kályháról, és rábámészkodott a kenyérre. Neki is adott Jeliszey. Azután szelt még egy karéjjal, és az öregasszonynak adta. Elvette az is és majszolni kezdte.

- Jó lenne vizet hozni - motyogta. - Kiszárad a szájuk szegénykéknek. Akartam én hozni, tegnap vagy máma... nem is emlékszem; de elestem, nem bírtam, s a veder ottmaradt, ha ugyan el nem vitte valaki.

Megtudakolta Jeliszey, hol a kút.
Az öregasszony elmagyarázta,
Jeliszey kiment, megtalálta a vedret, hozott vizet és megítatta a családot. A gyerekek még ettek a kenyérből, és vizet ittak hozzá. Evett az öregasszony is, csak az ember nem evett.

- Nem fogadja be a gyomrom - mondta.

Az asszony, szegényke, egyáltalában nem tért magához, csak hánykolódott az ágyon. Jeliszey bement a faluba a boltoshoz, vásárolt kölest, sót, lisztet, olajat; azután megkereste a kis baltát, fát vágott és tüzet rakott a kemencében. A kicsi lány segített neki. Jeliszey levest, kását főzött, és enni adott az egész családnak.

Az ember is evett valami keveset, az öregasszony is jóllakott, a kislány meg a fiúcskával még a tálat is kinyalta; azután egymást átölelve lefeküdtek aludni.

Azután az ember meg az öregasszony elbeszéltek Jeliszejnek, hogyan jutottak idáig.

- Azelőtt is szegénységben éltünk - kezdte az ember -, de most nem termett semmink. Ősztől fogva azt ettük, amink volt. Amikor már mindent megettünk, szomszédoktól, jó emberektől kéregettünk. Eleinte adtak, de később már visszautasítottak. Volt, aki szívesen adott volna, de nem volt mit. Azután már kérni is szégyelltünk: mindenkinek tartoztunk, pénzzel, liszttel, kenyérral. Munkát kerestem - folytatta az ember -, de nem találtam. Az emberek minden munkát elvállaltak élelemért. Ha egy napra akadt is munka, utána két napig járhattam munka után. Az öregasszony a leánykával kéregetni járt messzi vidékre. Nem sokat kaptak - kenyere senkinek se volt. Mégis éldegéltünk, úgyahogy, azt hittük, kihúzzuk valahogyan az új termésig. De tavasztól fogva már az emberek semmit sem adtak, valamennyien betegségbe estünk. Egyre rosszabbul ment sorunk. Egy napig ettünk, kettőt éhezünk. Már fűvet is ettünk. Azután a fűtől-e vagy mitől, az asszony is megbetegedett. Ágynak esett, nekem sincs már erőm - fejezte be az ember. - Meggyógyulnunk meg nincs mitől.

- Csak én küszködtem tovább - vette át a szót az öregasszony - s addig-addig küszködtem élelem nélkül, amíg odalett minden erőm, és teljesen legyengültem. A kicsi lány is elgyengült egészen, és olyan gyámoltalan lett. Ha a szomszédokhoz küldtük - nem ment. Behúzódott a kuckóba és nem mozdult. Tegnapelőtt átjött a szomszédasszony, látta, hogy betegek vagyunk, éhezünk: kifordult és elment. Az ő ura is elment, s nincs mivel etetnie apró gyermekeit. Hát így csak feküdtünk, és vártuk a halált.

Jeliszej végighallgatta beszédjüket, és megváltoztatta abbeli szándékát, hogy még aznap utána eredjen társának. Ott töltötte az éjszakát. Reggel fölkelte és munkához látott a ház körül, mintha ő lenne a gazda. Az öregasszonnyal együtt bedagasztotta a kenyeret, tüzet rakott a kemencében. Azután a leánykával sorra járta a szomszédokat, hogy összeszedje, ami kell. S mi minden nem kellett! - Hiszen nem volt semmijük, mindent feléltek már, ruhafélét meg ami csak volt a háztartásban. Jeliszej összeszedett mindent, amire szükség volt: részint maga ütötte össze, részint pénzen vásárolta. Eltöltött ezzel egy napot, ott töltötte a másikat, de még a harmadikat is. A kicsi fiú összeszedte magát, ide-oda totyogott a padkába kapaszkodva, s hízelegve simult Jeliszejhez. A kislány meg egészen felvidult, segítségére volt minden dolgában. Folyvást Jeliszej után szaladt: "Nagyapó, nagyapóka!" Az öregasszony is rendbejött, átment a szomszédasszonyokhoz. Az ember is talpra állt, lassan már járni is tudott a falba kapaszkodva. Csak az asszony

feküdt még, de harmadnapra ő is magához tért és enni kért. "No - gondolta Jeliszej -, nem volt szándékomban ennyi időt tölteni; most aztán elindulok."

6

A negyedik nap éppen böjt vége volt, és Jeliszej azt gondolta magában: "No, ha már itt vagyok, megülöm velük az ünnepet, veszek nekik még egyet-mást és este indulok." Bement hát ismét a faluba, vásárolt tejet, fehérlisztet, szalonnát. Sütöttek-főztek kettesben az öregasszonnyal; reggel Jeliszej elment misére, azután hazament, és a családdal együtt elfogyasztotta az ünnepi ebédet. Azon a napon már az asszony is fölkel, járni próbált. Az ember megborotválkozott, tiszta inget vett - az öregasszony mosta ki -, s bement a faluba egy gazdag paraszttól segítséget kérni. Kaszálóját, szántóföldjét már régen elzálogosította volt ennek a gazdag parasztnak; most azt kérte tőle, nem szabadítaná-e fel a szántót meg a rétet az új termésig. Estére búsan tért haza az ember és sírva fakadt; a gazdag paraszt nem könyörült meg rajta, hanem rárivallt: "Hozzál pénzt!"

Jeliszej ismét gondolkodóba esett: "Hát hogyan éljenek szegények majd ezután? Ha eljön a kaszálás ideje, s a többiek kimennek, nekik nincs mit kaszálniok: a rétet elzálogosítva. Ha beérik a rozs, és a többiek mennek aratni (s még hozzá az idén jó termés ígérkezik!) önekik nincs mit remélniök, az ő kicsi földjük a gazdag paraszté. Ha én elmegyek innen, ők megint csak ugyanúgy elpusztulnak." Így küszködött Jeliszej a gondolataival, és nem indult el este, reggelre halasztotta. Kiment aludni az udvarra. Imádkozott, lefeküdt, de nem jött álom a szemére. Mennie kellene - amúgy is sok pénzt, sok időt elfecsérelt -, meg sajnálja is őket. "Hiába, nem lehet mindenkit megajándékozni. Lám, vizet akartál nekik hozni, pár karéj kenyérkét osztogatni - és mi lett belőle? Most már a kaszálót, szántóföldet akarnád kiváltani. De ha már kiváltod a kaszálót, tehenet kell vened, hogy a gyerekeknek legyen tejük, az embernek meg lovat, hogy legyen mivel behordani a termést. Bizony belebonyolódtál ebbe a dologba. Jeliszej Kuzmics barátom; belekeveredtél és a kivezető utat nem leled." Jeliszej fölkel, kihúzta kaftánját feje alól, széjjelhajtogatta, kivette zsebéből tubákos szelencéjét, szippantott egy kis dohányt, gondolta, majd ezzel kitisztulnak a gondolatai. De csak tűnődött, tűnődött, semmi okosat ki nem eszelt. Mennie is kell, meg az embereket is sajnálja. Hogy mitévő legyen, nem tudta. Megint csak összehajtogatta kaftánját és lefeküdt. Feküdt, feküdt, már a kakasok is megszólaltak, amikor végre elszenderedett. Egyszerre csak, mintha felrázta volna valaki. S úgy tetszett neki, mintha útrakészen állana bottal, tarisznyával, s ki kellene mennie a kapun; a kapu pedig be van támasztva úgy, hogy éppen csak egy ember fér át rajta. Hát amint kimenne a kapun, beakadt egyik oldalon a tarisznyája; amint kiszabadítaná, hát a másik oldalon beakad a kapcájával, s a kapca kibomlik. Lehajlik, hogy kiszabadítsa, hát akkor látja, hogy nem a sövénybe akadt bele, hanem a kislány fogja vissza és

kiabál: "Bácsi, bácsika, adj kenyeret!" S amint lenéz a másik lábára, kapcájánál fogva a fiúcska ráncigálja, s az ablakon kitekint az öregasszony meg az ember.

Jeliszej fölébredt s hangosan szólt önmagához: "Holnap kiváltom a szántót meg a rétet, veszek lovat, lisztet, amennyi kell aratásig, és egy tehénkét is a gyerekeknek. Hiába megyek tengerentúlra keresni a Krisztust, ha a lelkemben elveszítem. Az embereken kell segíteni." Ezzel lefeküdt és aludt reggelig. Korán fölébredt, elment a gazdag paraszthoz, kiváltotta a rozst, a legelőért is kifizette a pénzt. Kaszát is vett - azt is eladták - s hazavitte. Az embert kiküldte kaszálni, maga meg sorra járta a parasztokat, míg a kocsmárosnál talált egy eladó lovat szekérral. Kialkudta, megvette; egy zsák lisztet is vásárolt, rátette a szekérral, azzal elindult tehenet venni. Az úton utolért két hohol asszonyt. Mennek, mendegélnek az asszonyok, és egymás között beszélgetnek. Jelisiej meghallja, amit egymással a nyelvükön szólnak, hát róla beszélnek:

- Képzeld, eleinte nem ismerték fel, azt hitték, egyszerűen csak: ember. Bement, mintha csak inni akarna, azóta is velük él. Mi mindent nem vett nekik! Magam láttam, amint ma a kocsmárosnál lovat, szekeret vásárolt. Ilyen emberek nem élnek a földön. El kéne menni megnézni.

Meghallván ezt Jelisiej, megértette, hogy az asszonyok őt dicsérik, és nem ment el tehenet venni. Visszament a kocsmároshoz, kifizette a ló árát, befogott és hazavitte a lisztet a házhoz. Amikor a kapu elé ért, leszállt a szekérről. A háziak meglátták a lovat és elcsodálkoztak. Szinte sejtették, hogy Jelisiej nekik vette a lovat, de nem merték megkérdezni. Kiment a gazda, hogy kinyissa a kaput.

- Honnan a lovad, nagyapó?

- Vettem - felelte Jelisiej. - Véletlenül olcsón jutottam hozzá. Kérlek, kaszálj egy kis füvet s tedd a jászolba, hogy legyen neki éjszakára. És ezt a zsákot is vedd el.

A gazda kifogta a lovat, bevitte a zsákot a pajtába, vágott egy csomó füvet, s betette a jászolba. Azután lefeküdtek mind. Jelisiej az udvarra feküdt, már este kivitte a tarisznyáját is. Végre elaludt az egész háznép. Jelisiej fölkel, bekötötte tarisznyáját, felöltözött, föl húzta csizmáját és elindult Jefim után.

7

Vagy öt versztát tehetett meg Jelisiej, amikor hajnalodni kezdett. Leült egy fa alá, kibontotta tarisznyáját és számolni kezdett. Mire összeszámolta, tizenhét rubel, húsz kopejka volt az egész maradék pénze. "No, gondolta, ezzel ugyan nem jutok el a tengerentúlra. Márpedig Krisztus nevében kéregetni - ennél nagyobb bűnt nem is tudok elképzelni. Az én Jefim komám egyedül is eljut odáig, majd értem is

meggyújt egy gyertyácskát. Már én, úgy látszik, ezt a tartozásomat holtomiglan nem rovom le. De a Gazda könyörületes - nem haragszik meg érte."

Ezzel fölállt Jeliszej, vállára vette a tarisznyát és elindult hazafelé. De azt a falut - azt messze ívben kikerülte, nehogy az emberek meglássák. Hamarosan hazaért Jeliszej. Amikor odafelé ment, nehéznek tűnt fel az út, erejét meghaladónak, sokszor elmaradt Jefim mögött; de visszafelé úgy ment, ahogy neki tetszett, és egyetlenegyszer sem fáradt ki. Játékosan haladt, vándorbotját lóbálva, hetven versztát is megtett egy nap.

Hazaérkezett hát Jeliszej. A termést már betakarították. Megörült a háznép az öregnek, kérdezték, hogy s mint volt, miképpen történt, hogy elmaradt társától, hogy nem jutott el s fordult vissza? Jeliszej nem mesélte el a történeteket.

- Isten nem akarta - mondta. - A pénzemet útközben elköltöttem, és elmaradtam a társamtól. Hát ezért nem mentem tovább. Bocsásatok meg nekem a Krisztus nevében.

S a maradék pénzt visszaadta feleségének. Majd a gazdaság ügyei iránt kezdett érdeklődni: rendben volt minden, ami kellett, elvégezték, mulasztást nem követett el senki, és valamennyien békességben, egyetértésben éltek.

Jefimék mindjárt aznap meghallották, hogy Jeliszej hazaérkezett; eljöttek kérdezősködni az öreg után. Jeliszej nekik is ugyanazt mondta.

- Apátokat jó egészségben hagytam el; három nappal Péter napja előtt váltunk széjjel. Utána akartam menni, de azután mindenféle közbejött, pénzemet elköltöttem, nem volt mivel folytatnom utamat. Így hát hazajöttem.

Elcsodálkoztak rajta, hogyan lehetséges ez: ilyen okos ember, s mégis ilyen ostobán cselekedett; elindult és nem ért célhoz, csak a pénzét tékozolta. Egy ideig csodálkoztak rajta, aztán elfelejtették. Maga Jeliszej is megfélemlített rólá. Munkához látott a ház körül: fiaival együtt tüzelőt gyűjtött télire, az asszonyok segítségével kicsépelte a búzát, újonnan befödte a pajtát, rendbe szedte a méhest, tíz kaptárt az utódokkal együtt átadott a szomszédnak. Az öregasszony szerette volna eltitkolni, hogy az elígért kaptárokból hány raj szállt ki; de Jeliszej maga tudta, melyik rajzott, melyik nem - és a megígért tíz helyett tizenhetet adott a szomszédnak. Így mindent rendbe szedett, fiát munkába küldte, maga leült télire bocskort fonni, kaptárt faragni.

Aznap, amikor Jeliszej a viskóban maradt a nyomorult betegeknél, Jefim napszálltaig várt útítársára. Nem messze a falutól leült és várt. Várt, várt, elaludt, fölébredt, még azután is üldögélt - de a társa csak nem jött. A nap már lenyugodott

a fák mögött, és Jeliszejnek nyoma sem volt. "Csak nem ment el mellettem - tűnődött Jefim -, vagy tán elhajtott mellettem, mialatt aludtam (valaki fölvette a szekere) és nem vett észre? De nem, lehetetlen, hogy nem vett volna észre. Messze ellátni a pusztán. Ha visszamennék? - elmélkedett. - De ő talán közben elindul; elkerüljük egymást, és akkor még rosszabb. Megyek inkább előre, és majd az éjjeli szálláson találkozunk." Jefim bement a legközelebbi faluba, és megkérte a kisbíró, ha jönne egy ilyen meg ilyen öregember, vezesse azt is ugyanabba a házba. De Jeliszej az éjjeli szállásra sem érkezett meg. Jefim továbbment, útközben mindenkit megkérdezett, nem látott-e egy kopasz öreg embert. Senki sem látta. Jefim elcsodálkozott, és ment tovább egyedül. "Majd csak összetalálkozunk - gondolta -, Odesszában vagy a hajón." S azután már nem is törte a fejét.

Az úton összeakadt egy zarándokkal. Gömbölyű süvege, papiruhája, hosszú haja volt a zarándoknak, az Athos hegyén is járt, és már másodszor zarándokolt Jeruzsálembé. Az éjjeli szálláson ismerkedtek össze, beszélgetésbe elegyedtek, és együtt folytatták útjukat.

Rendben el is érkeztek Odesszába. Három teljes napig vártak a hajóra. Rengeteg zarándok gyűlt össze mindenféle vidékről. Jefim ismét kérdezősködött Jeliszej után - de senki sem látta.

Elintézte Jefim a kiutazási jegyet - öt rubelbe került. Megváltotta a hajójegyet is oda-vissza, negyven rubelt fizetett érte, vett kenyeret, heringet is útravalónak. Azután érkezett a beszállás ideje. Fölengedtek a zarándokokat is; Taraszics az ismerős zarándok mellé ült. Felszedték a horgonyt, a part távolodott, kiértek a tengerre. A nap szerencsésen telt el; de estére szél kerekedett, megeredt az eső, a hullámok ide-oda dobálták a hajót, és néha elöntötték a fedélzetet. Az utasok egymásra dőltek, az asszonyok sikoltoztak, és a férfiak közül a gyengébbek ide-oda szaladgáltak a hajón, helyet kerestek maguknak. Jefimen is úrrá lett a félelem, de nem mutatta; ahová leült indulásnál, valami tambovi öregemberek mellé, ott ült egész éjjel és egész másnap. Csak tarisznyájukat szorongatták valamennyien, és egy szót sem szóltak. Harmadik napra a vihar elcsendesedett. Ötödnapra megérkeztek Cargrádba. Néhányan a zarándokok közül partra szálltak, elmentek megnézni a Hagia Szófia Szent Bölcsesség templomát, amely most a törököké. Taraszics nem szállt ki, a hajón üldögélt. Csupán fehér kalácsot vásárolt. Egy napig vesztegeltek, azután ismét tengerre szálltak. Megálltak még Szmirna városában, Alekszandria városában, és szerencsésen megérkeztek Jaffa városába. Jaffában kiszállt valamennyi zarándok: innen még hetven verszta gyaloglás Jeruzsálemig. A kiszállásnál megint nagy volt az ijedtség: a hajó oldala magas volt, onnan a magasból hajigálták le az embereket a csónakba, a csónak meg himbálózott, attól tartottak, hogy nem a csónakba dobják őket, hanem mellé. Ketten egy kicsit vizesek lettek, de mindet szerencsésen kiszállították.

Miután kiértek a partra, gyalog folytatták útjukat; harmadnap ebédidőben érkeztek Jeruzsálem elé. A városon kívül szálltak meg, az orosz fogadóban;

megírták a bilétát, megebédeltek, meglátogatták a szentélyt. Magához a Szent Sírhoz még nem engedték be őket. Azután átvezették őket a pátriárka klostromába, összegyűjtötték valamennyi hívőt, és leültették külön a nőket, külön a férfiakat. Körbe ültették őket, és utasították, hogy vegyék le a lábbelijüket. Akkor kijött egy szerzetes törülközővel, és mindegyiknek megmosta a lábát: megmosta, megtörülgette, megcsókolta, s így sorra járta valamennyiüket. Jefim lábát is megtörülgette és megcsókolta. Azután vecsernyét, majd hajnali misét hallgattak, gyertyát gyújtottak, és adakoztak szüleik emlékére. Enni is kaptak, még borral is kínálták őket. Reggel meglátogatták Egyiptomi Mária celláját, ahol vezekelt. Ott is gyertyát gyújtottak, és könyörgést mondtak. Onnan az Ábrahám-kolostorba mentek; megtekintették a kertben azt a helyet, ahol Ábrahám fel akarta áldozni fiát Istennek. Majd meglátogatták azt a helyet, ahol Jézus Krisztus megjelent Mária Magdolnának, és Jakab templomát, az Úr fivéréét. Mindezeket a helyeket a zarándok mutogatta meg nekik, és mindenütt megmondta azt is, hol mennyi alamizsnát kell adni. Ebédre visszamentek az orosz fogadóba, ettek és éppen alváshoz készülődtek, amikor a zarándok óbégatni kezdett, ruhájában motozott, keresgélt.

- Valaki ellopta a pénztárcámat - jajveszékelt -, huszonhárom rubel volt benne: két tízes és három apróban.

Egy ideig búsongott, keresgélt az öreg, aztán meg - mit volt mit tenniük - mind lefeküdtek aludni.

9

Jefim is lefeküdt aludni, és ekkor kísértés támad reá. "Nem lopták el a pénzt attól a zarándoktól - gondolta magában -, és úgy hiszem, nem is volt neki. Sehol sem adott alamizsnát. Nekem szólt, hogy adjak, de ő maga nem adott, sőt még tőlem kért egy rubelt."

Így gondolkozott Jefim, de azután szemrehányást tett önmagának: "Miért ítélem el azt az embert? Vétek az. Nem gondolok többé rá." De alig feledkezik meg róla, újra eszébe jut, mennyire fontos a pénz annak a zarándoknak, és milyen kevésbé szavahihetően mondta, hogy ellopták a bugyelárisát. Nem, bizonyosan nem is volt neki pénze. Csak kifogásképpen mondta.

Jókor fölkeltek és korai misére mentek a Feltámadás templomába - a Szent Sírhoz. A zarándok nem maradt el Jefim oldala mellől, mindenhova együtt mentek.

Elérkeztek a templomhoz. Rengetek nép gyűlt össze, zarándokok és istenfélő emberek, orosz, görög, örmény, török, szíriai és mindenféle nemzetiségű. A többiekkel együtt Jefim is érkezett a templom kapujához. Szerzetes vezette őket. A török strázsa mellet elvezette őket arra a helyre, ahol a Megváltót levették a

keresztről és megkenték, s ahol kilenc óriási gyertya ég. Jefim is meggyújtott ottan egy gyertyát. Azután a szerzetesek Jefimet jobb kezénél fogva felvezették a lépcsőn a Golgothára, arra a helyre, ahol a keresztfá állott; ott imádkozott Jefim. Azután megmutatták neki a hasadékat, ahol a föld a poklokig kettévált; azután megmutatták azt a helyet, ahol Krisztust kezénél, lábánál fogva felszögezték a keresztre; azután megmutatták Ádám sírját, ahol Jézus Krisztus vére az ő csontjaira ömlött. Azután megnézték a követ, amelyen Krisztus akkor ült, amikor rátették a töviskoronát, meg a póznát, amelyhez odakötötték Krisztust, amikor megvesszőzték. Végül meglátta Jefim a követ a két lyukkal, amely Krisztus lába nyomában maradt. Még valamit akartak mutatni, de akkor a tömeg egyszerre mind egy irányba tódult: valamennyien a barlanghoz, a Szent Sírhoz magához siettek. Ott éppen véget ért valami idegen szertartás, és kezdetét vette a pravoszláv istentisztelet. Jefim is odament a barlanghoz a többiekkel.

Meg akart szabadulni a zarándoktól, mert gondolatban folyvást vétkezett ellene, de a zarándok nem tágitott mellőle, a Szent Sírhoz is vele együtt ment a misére. Közelebb szerettek volna férközni, de nem bírtak. Annyira szorongtak az emberek, hogy se előre, se hátra nem lehetett mozdulni. Jefim áll a tömegben, előrenéz, imádkozni próbál, de sehogy se sikerül... folyvást az erszényét tapogatja. Két gondolat motoszkál mindegyre fejében: az első, hogy a zarándok becsapja őt; a második meg ez: ha nem csap be, hanem csakugyan kilopták a pénztárcáját, akkor vigyáznom kell, nehogy velem is ugyanez történjék.

10

Ott áll tehát Jefim, imádkozik és előrenéz a kápolnába, amelyben a sír van, ahol a sír fölött harminchat méceses ég. Csak áll és elnéz az emberek feje fölött s nini, milyen csoda! Éppen a lámpások alatt, ott ahol a szent tűz ég, legelöl áll egy kis öregember durva posztóból készült kaftánban, s kopasz feje éppen úgy fénylik, mint Jeliszej Bodrové. "Hasonlít Jeliszejhez - gondolja magában Jefim -, de nem lehet, hogy ő az. Hiszen nem érkezhettek meg előttem. Az előző hajó egy héttel előttünk indult. Nem előzhetett meg ennyivel. És a mi hajónkon nem volt, ott én mindenkit láttam."

Alighogy végiggondolta ezt Jefim, az öreg emberke ott elöl imádkozott és háromszor meghajolt: egyszer előre, Isten előtt, azután jobbra és balra az igazhitűek felé. S hát amikor jobbra fordította fejét az öreg, megismerte őt Jefim. Ő az, maga Bodrov, feketés, göndör szakállá, amely kétoldalt öszül, szemöldöke, szeme, orra, egész arca az övé. Bizony ő az - Jeliszej Bodrov.

Megörült Jefim; hogy megtalálta társát, és elámult rajta, hogyan jutott Jeliszej olyan jó helyre.

"Ha Bodrov oda előre tudott furakodni - gondolta magában -, akkor nyilván olyan emberrel állt össze, aki odavezette őt. Majd kimenet megkeresem, a zarándokomat faképnél hagyom, és Jeliszejjel maradok, hátha engem is odavisz majd legelőre."

S egyre nézett maga köré, nehogy elszalassza Jeliszejt. A mise véget ért, a tömeg megmozdult, mindenki előrefurakodott, hogy a keresztet megcsókolhassa, Jefimet oldalra szorították. Ismét elfogta a félelem, hogy kilopják az erszényét. Kezét jó erősen pénzeszacskójára szorította és nyomakodott, hogy minél előbb kijusson a szabadba. Amikor végre kijutott, ide-oda járkált, sokáig kereste Jeliszejt kinn is, meg a templomban is. Sokféle népet látott ott a templomban; voltak, akik odabenn ettek, még bort is ittak, aludtak, olvastak. De Jeliszejt nem találta sehol. Jefim visszament a fogadóba, de ott se találta útítársát. Aznap este a zarándok se jöttek meg. Eltűnt és a rubelt se adta vissza. Jefim egyedül maradt.

Másnap Jefim újra elment a Szent Sírhoz, a tambovi öregemberrel, akivel együtt utazott a hajón. Előre akart furakodni, de ismét hátraszorították, a korlátnál állt és imádkozott. Amint előrenéz, hát a lámpások alatt, egészen a sírnál, a legelső helyen ismét ott áll Jeliszej, karját széttárja, mint a pap az oltárnál, kopasz feje mintha fényességet sugározna. "No - gondolja magában Jefim -, ezúttal már nem szalasztom el." Addig-addig furakodott, amíg csak egészen előre nem jutott. Ám mire odaért, Jeliszej eltűnt. Úgy látszik, kiment. Harmadnap is ellátogatott Jefim a Szent Sírhoz, s amint előrenéz: Jeliszej megint ugyanazon a szent helyen áll, ugyanolyan módon, karjait széttárva; és fölfelé tekint, mintha valamit látna maga fölött. És kopasz feje mintha fényességet sugározna. "No - gondolja magában Jefim -, ma aztán igazán nem szalasztom el, előremegyek a kijáráshoz. Ott nem kerülhetjük el egymást." Kiment, sokáig álldogált a kijáratnál. Fél napját ott töltötte, már mindenki elhaladt mellette - de Jeliszejt nem találta.

Hat hetet töltött Jefim Jeruzsálemben mindenütt járt; Betlehemben, Betániában, a Jordánnál; egy új inget megpecsételt a Szent Sír pecsétjével, hogy abban temessék majd el, merített egy kis üveggel a Jordán vizéből, egy marékkal a szent földből; meggyújtott egy gyertyát a szent tűzön, és vagy nyolc helyen iratkozott föl adományával; minden pénzét elköltötte, csak éppen annyija maradt, amennyi a visszaútra kellett, és elindult hazafelé. Eljutott Jaffába, felült a hajóra, áthajózott Odesszába, s gyalogszerrel megindult hazafelé.

Ugyanazon az úton bandukolt Jefim hazafelé, amelyen odafelé mentek. Amint közeledett otthonához, megint nyakába szakadt a gond - vajon hogy voltak meg otthon nélküle? "Egy év nagy idő - gondolta magában -, azalatt sok minden történhetett. Egy életen át építesz egy házat, de a lerombolásához nem sok idő

kell." Vajon a fia hogy intézte nélküle az ügyeket, milyen volt a tavasz, hogy telelt a jószág, úgy építették-e föl a házat, amint ő meghagyta?

Egyszer csak elért Jefim arra a helyre, ahol tavaly elvált Jeliszejtől. De most meg se lehet ismerni a népet. Ahol tavaly szűkölködtek, most jólétben élnek. Jó volt a termés; az emberek összeszedték magukat, és elfelejtették régi bajaikat. Estefelé érkezett Jefim ahhoz a faluhoz, ahol Jeliszej elmaradt. Alig ért be a faluba, az egyik házból előpattant egy kislány fehér ingecskében.

- Apó! Nagyapó! Gyere be hozzánk.

Jefim tovább akart menni, de a leányka nem engedte, megragadta kabátját, és nevetve húzta a kunyhó felé.

Az asszony is kijött a ház elé kicsi fiával, az is szólította:

- Gyere be, apóka, vacsorázz meg, töltsd nálunk az éjszakát.

Bement hát Jefim. "Legalább kérdezősködhetem Jeliszej után - gondolta -, vajon nem éppen ebbe a házikóba ment-e be akkor vizet inni?"

Jefim belépett a házba, az asszony levette válláról a tarisznyát, mosdóvizet tett eléje, az asztalhoz ültette. Tejet vett elő, túróstésztát, kását - mind elébe rakta az asztalra. Taraszics megköszönte, s dicsérte őket, amiért így megvendégelik a zarándokot. Az asszony bólogatott.

- Már hogyné vendégnénk meg a zarándokokat! Hiszen mi egy zarándoktól tanultuk meg, hogy mi az élet. Azelőtt úgy éltünk, hogy megfélekedtünk Istenről, és Isten úgy megbüntetett bennünket, hogy már csak a halált vártuk. Múlt nyáron már odáig jutottunk, hogy nem volt mit ennünk, és betegen feküdtünk valamennyien. Meg is haltunk volna mind, de akkor Isten küldött hozzánk egy olyanféle öregembert, mint amilyen te vagy. Betért egyik nap dél felé vizet inni, meglátott bennünket, megsajnálta és velünk maradt. Etetett, itatott, talpra állított bennünket; kiváltotta a földünket, lovat, szekeret vásárolt, azt itt is hagyta nekünk.

Öregasszony lépett be a kunyhóba, szavába vágott a fiatalabbiknak:

- Magunk se tudjuk - mondta -, vajon halandó ember volt-e vagy pedig Isten angyala. Mindenkit szeretett, mindenkit sajnált és azután elment, még a nevét se mondta meg; azt se tudjuk, kiért imádkozzunk az Úristenhez. Úgy látom magam előtt, mintha tegnap lett volna: itt fekszem, várom a halált, föl nézek, hát bejön egy kis öregember, semmi különös, olyan kopaszocska - vizet kér. Én szegény bűnös még azt gondoltam magamban: mi rosszban sántikálhat? Ő meg mit csinál? Amint meglátott bennünket, levette a tarisznyáját, letette, ide ni, erre a helyre, és kioldozta.

A leányka is közbeszólt:

- Nem, nagyanyó, előbb ide tette le a tarisznyát a szoba közepére, csak azután emelte föl a padkára.

Vitatkozni kezdtek és emlegették minden szavát, minden tettét: hol ült, hol aludt, mit csinált, kinek mit mondott.

Estére hazaérkezett a gazda is, lovával, ő is Jeliszejről mesélt, hogy s mint volt, amikor náluk élt.

- Ha ő nem jött volna - mondotta -, valamennyien bűnben haltunk volna meg. Bűnben és kétségbeesésben haldokoltunk; zúgolódtunk Isten és az emberek ellen. De ő talpra állított bennünket, és rajta keresztül megismertük az Istent, és megint hinni kezdtünk az emberek jóságában. Jézus Krisztus őrizze meg őt! Azelőtt úgy éltünk, mint az állatok, ő csinált belőlünk embert.

Enni, inni adtak Jefimnek, lefektették aludni s maguk is lefeküdtek.

Jefim csak feküdt, nem jött álom a szemére, nem ment ki a fejéből Jeliszej, amint ott látta őt Jeruzsálemben három ízben is a legelső helyen.

"Most már értem - gondolta -, hogy miképpen előzött meg engem. Hogy az én áldozatomat elfogadta-é Isten vagy sem, nem tudni; de az övét elfogadta az Úr."

Reggel búcsút vett Jefim a háziaktól; pogácsát dugtak a tarisznyába útravalóul, és azután dolguk után láttak; Jefim pedig folytatta útját hazafelé.

12

Egy álló esztendeig volt távol Jefim. Tavasz volt, mire hazaérkezett.

Este érkezett a háza elé. Fia nem volt otthon: a kocsmában volt. Ittasan jött haza, Jefim kérdezgetni kezdte. Mindenből látta, hogy távollétében rossz útra tért a fiú. A pénzt eltékozolta, a munkát elhanyagolta. Jefim korholta. A fiú gorombán válaszolgatott.

- Csináltad volna magad - felelt. - De te elmentél utazni, minden pénzt magaddal vittél, most meg tőlem kéred számon.

Dühbe gurult az öreg, megverte a fiát.

Reggel Jefim Taraszics elindult a sztarosztához, hogy a fiáról beszéljen vele, s útjában elhaladt Jeliszej háza előtt. Jeliszej öreg felesége a kapu előtt állt, örömmel üdvözölte.

- Adjon isten erőt, egészséget, hát épségben megjöttél?

Jefim Taraszics megállt.

- Hála istennek, megjöttem - mondta -, az uradat elvesztettem, de hallom, hazaérkezett.

Azt mondja rá az öregasszony - mert szeretett trécselni:

- Megjött bizony, már régen megjött, komámuram. Nem sokkal Boldogasszony napja után. S hogy örültünk neki, hogy hazavezérelte őt a Mindenható! Rossz volt ám nélküle. Nem mintha a munkája sokat érne, hiszen elmúlt már az ő ideje. De mégis ő a ház ura, vidámabb minden, ha itthon van. És a gyerek is mennyire megörült neki. Édesapám nélkül, aszondja, olyan, mintha a szemünk fénye hiányoznék. Unalmas az élet nélküle, mert szeretjük ám nagyon.

- Itthon van most?

- Itthon, édes lelkem, a méhesben a rajokat fogja be. Nagyszerűen sikerült az idén a rajzás, aszondja. Idejére nem emlékszik az öreg, hogy mikor volt ilyen erejük a méheknek. Többet ad az Isten, aszondja, mint amennyit megérdemlünk mi, bűnös emberek. Eredj csak be, lelkecském, hogy fog örülni neked.

Jefim átment a tornácon, az udvaron, be a méhesbe Jeliszejhez. Amint a méhesbe ért, meglátja Jeliszejt, álarc és kesztyű nélkül, szürke kaftánjában, egy fiatal nyírfa alatt; karját kitárja, fölfelé néz és kopasz fejéből fényesség árad, éppen úgy, mint ahogy Jeruzsálemben állt a Szent Sírnál. Fölötte éppen úgy, mint Jeruzsálemben a lámpások tüze, világít a napfény a fiatal nyírfalombon keresztül, a feje körül arany színű méhek donganak, mintegy dicsfénybe fonódva, és nem bántják.

Jefim megállt. Az asszony rákiált Jeliszejre:

- Nézd csak, megjött a komád!

Jeliszej megfordult, megörült és komája elé sietett, miközben könnyedén szedegette ki a méheket a szakállából.

- Isten hozott, komám. Isten hozott, édes barátom... Hát megjöttél?

- Megjöttem, s hoztam ám neked vizecskét a Jordán folyóból. Gyere el érte, vidd el; de hogy elfogadta-é az Úr az áldozatomat...

- No, hála Istennek, hála Istennek.

Jefim hallgatott egy ideig.

- Testben ott jártam, de hogy lélekben ott voltam-e igazán, vagy talán inkább másvalaki...

- Ez már az Isten dolga, édes komám.

- Hazafelé jövet jártam ám ott... abban a kunyhóban, ahol elmaradtál...

Jeliszey megijedt, sietve közbevágott:

- Isten dolga, komám, Isten dolga. De gyere, menjünk be a szobába, megkínállak mézzel.

És a házi dolgokra terelte a beszédet.

Jefim nagyot sóhajtott, és nem beszélt már Jeliszeynek a kunyhóbeli emberekről, meg arról, hogy látta őt Jeruzsálemben. És megértette, hogy Isten úgy rendelte, hogy mindenki még a halála előtt fizesse meg tartozását - szeretettel és jócselekedetekkel.

Fordította Szöllősy Klára

Lev Tolsztoj (1828-1910)

infó XI. évfolyam, karácsonyi kiadvány.

No. 124.

Lezárva: 2009. december 9-én, Debrecen.

"Segítőkéz" Lelkiségegy Telefonszolgálat

e-mail: debrecen27@sos505.hu

www.debreceni-lstsz.hu

Rénes László ®

Támogató: NCA Északalföldi Regionális Kollégiuma